

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Programma

19.45 uur	Welkom en opening
20.00 uur	Inleiding
20.45 uur	Pauze in combinatie met starten in gespreksgroepen
21.30 uur	Plenaire afronding
21.50 uur	Afsluiting

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Wat verstaan we onder hoogbegaafdheid?

- Hoogintelligent?
- Cognitief?
- Motorisch?
- Muzisch?
- Ruimtelijk-inzichtelijk / Praktisch?
- Sociaal?
- Emotioneel?

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

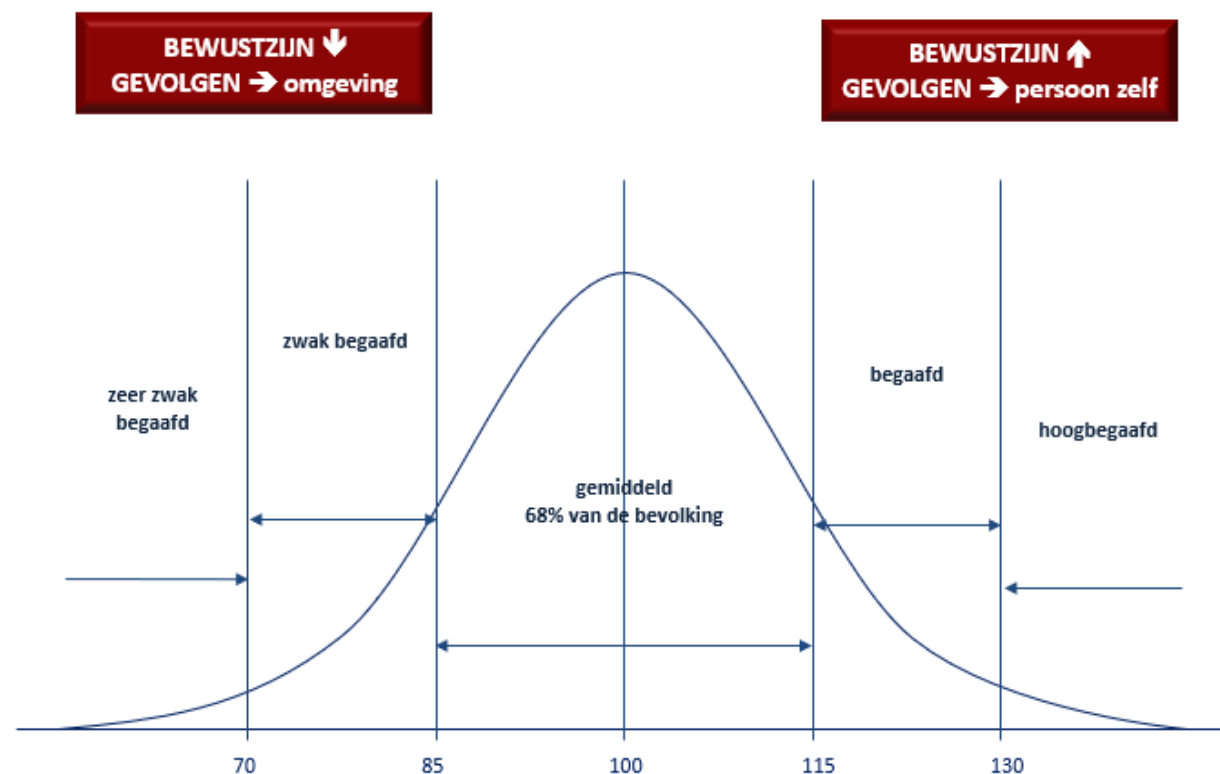
Wat verstaan we onder hoogbegaafdheid?

- Howard Gardner (1983): Multiple Intelligences model: taalkundig, logisch-mathematisch, visueel-ruimtelijk, lichamelijk-motorisch, muzikaal, intrapersoonlijk, interpersoonlijk, classificeren en ordenen, ethisch, biologisch.
- Joseph Renzulli (1978): triadisch model.
Samenspel van intelligentie, motivatie, creativiteit met nadruk op het laatste. Creativiteit is het vermogen om het bestaande in een gans ander licht te zien. Creativiteit en oorspronkelijkheid.
Motivatie maakt het verschil tussen potentie en prestatie. Is er misschien ook een relatie tussen motivatie en verwondering? Wat maakt dat je doorzet?
Cognitie: je cognitieve capaciteiten moeten wel boven $TIQ = 130$ liggen.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Wat verstaan we onder hoogbegaafdheid?

Hoogbegaafd, dat bèn je

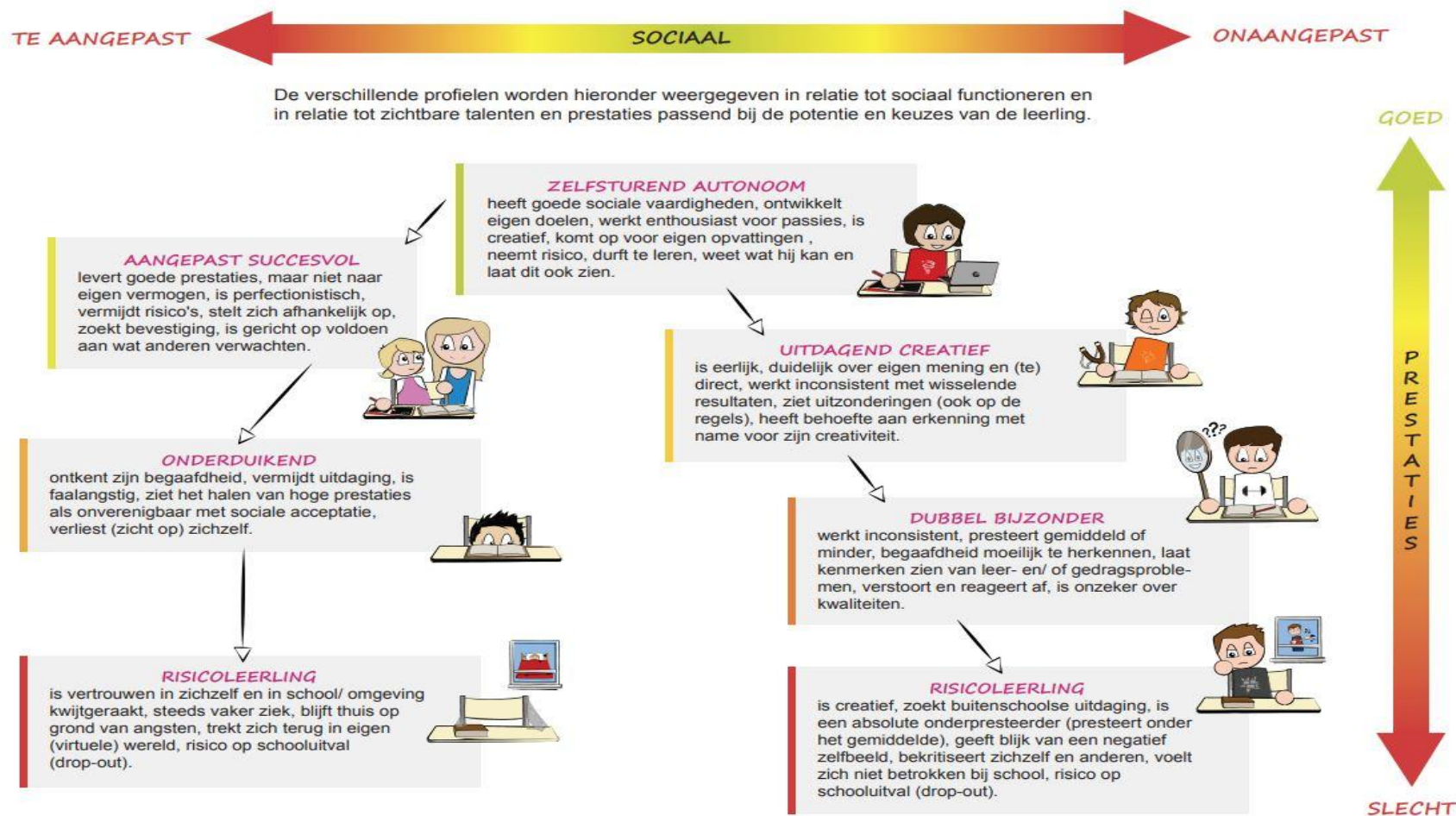
ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Wat verstaan we onder hoogbegaafdheid?

- Franz Mönks & Francois Gagné (1984, 2000): DMGT = Differentiated Model of Giftedness and Talent.
Begaafdheid is niet statisch maar ontwikkelbaar; invloed van de omgeving, ouders, school, leeftijd- en lotgenoten.
- Sternberg (2002): theorie van de succesvolle intelligentie waarvoor drie types intelligentie nodig zijn voor persoonlijk en professioneel succes: de analytische, de creatieve en de praktische intelligentie.
- Betts & Neihart (1988) onderscheiden zes profielen van begaafde leerlingen gebaseerd op de idee van relatie, competentie en autonomie: zelfsturend autonoom, aangepast succesvol, onderduikend, creatief uitdagend, dubbel bijzonder, risicoleerling (2x).

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

W

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid volgens Kieboom & Venderickx

- Ze beschrijven hun visie in het boek: “Meer dan intelligent”
- Nieuwe visie op en nieuw concept van hoogbegaafdheid
- Hoogbegaafdheid valt niet samen met intelligentie
- Concept 1: hoogbegaafdheid kent twee domeinen of luiken:
  - Het luik DENKEN: intelligentie, creativiteit, motivatie (Renzulli) en dat uit zich in LEERHONGER, in onverzadigbaar WILLEN WETEN.
  - Het luik ZIJN: rechtvaardigheidsgevoel, (hoog)gevoeligheid, kritische instelling/autonomie, perfectionisme en dat uit zich in ANDERS ZIJN.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid volgens Kieboom & Venderickx

- Concept 2: begaafde leerlingen hebben te stellen met EMBODIO'S
- Grieks: empódio = hindernis of barrière
- Embodio = bepaalde, persoonsgebonden kenmerken in de zin van belemmering, die de hoogbegaafde persoon kwetsbaar of blessuregevoelig maakt
- De 11 embodio's die zij beschrijven: 1. jezelf als norm zien, 2. iets bereiken kost tijd 3. wijze van communiceren 4. je comfort-zone (niet) verlaten 5. angst voor en vermijden van fouten en falen 6. de lege toolbox (bijv. plannen, organiseren) 7. intense beleving en emoties 8. overpresteren 9. verschillende vormen van weerstand 10. (ontlopen van) sociale omgang/contact 11. het anders zijn
- Embodio's zijn vaak onbewust aanwezig, komen bij alle hoogbegaafden (iedereen?) voor, maar verschillen per persoon
- Embodio's worden echter níet verwacht bij hoogbegaafden

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid volgens Kieboom & Venderickx

Drie typen hoogbegaafden:

- de presteerder: hoge prestaties zijn nodig om je goed te voelen; prestaties zijn een beschermende factor en hebben een positief effect op je sociale en emotionele ontwikkeling en zelfbeeld.
- de zelfstandige: voor je een prestatie neerzet moet je het nut ervan inzien of de prestatie moet binnen je interessegebied liggen.
- de afhankelijke: wil niet afgerekend worden op toekomstige verwachtingen, zoekt vooral veiligheid.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid volgens Kieboom & Venderickx

- De drie typen hoogbegaafden en hun (specifieke) embodio's:
  - de presteerder: embodio's zijn faalangst en overpresteren
  - de zelfstandige: embodio's zijn weerstand en executieve zwakte, onvoldoende tools op uitvoerend vlak
  - de afhankelijke: embodio's zijn faalangst, vasthouden aan eigen comfort, niet afgerekend kunnen/willen worden op de volgende verwachting (vanuit de omgeving).
- Ter vergelijking: Tijn Koenderink spreekt niet over embodio's maar over de 7 uitdagingen: 1. overtuigingen 2. geheugen 3. motivatie 4. frustratietolerantie, 5. samenwerken 6. zelfstandig werken 7. wegwerken van hiaten.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid volgens Kieboom & Venderickx

Meer dan een magisch IQ-cijfer: **sterk rechtvaardigheidsgevoel**

- sterke focus op wat eerlijk is en wat niet
- afspraak is afspraak, zeg wat je doet en vooral doe wat je zegt, practice what you preach
- eerlijkheid en authenticiteit zijn heel belangrijke waarden
- focus op normen en waarden.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid volgens Kieboom & Venderickx

Meer dan een magisch IQ-cijfer: **kritisch instelling / behoefte aan autonomie**

- sterk denkvermogen, de capaciteit om sneller dan (vele) anderen complexe situaties te doorzien
- scherp analytisch vermogen, snel hiaten en manco's zien
- veel door-vragen en waarom-vragen
- sterke overtuigingen (fixed mindset?)
- behoefte aan autonomie.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid volgens Kieboom & Venderickx

Meer dan een magisch IQ-cijfer: **grote gevoeligheid**

- sterke, intense beleving van dingen, alles zeer intens doen
- versterkt bewustzijn van jezelf, van gebeurtenissen, van zaken
- komt bij alle hoogbegaafden voor; doet denken aan Dabrowski met zijn 5 overexcitability's: psychomotorisch, intellectueel, zintuiglijk, emotioneel, verbeelding
- de conditie van de omgeving (ouders, school, medemens) is heel belangrijk; hoe wordt er gereageerd op mij; (te) sterk kijken door de ogen van de ander.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid volgens Kieboom & Venderickx

Meer dan een magisch IQ-cijfer: **perfectionisme of hoge lat**

- zit in hun ***zijn*** door een sterk(er) idee van het perfecte
- hangt samen met het grote denkvermogen, het snel complexe situaties doorzien; divergent en associatief denken verleiden tot alles eruit halen, tot: het is nooit goed genoeg, het moet perfect zijn
- kan bij negatieve faalangst verlamvend werken: snel opgeven of vermijden, of er niet aan beginnen (frustratietolerantie)
- kan bij positieve faalangst een kracht zijn, een sterke drive geven
- er is wel het risico van niet realistische eisen, het gevaar zelf gecreëerde (te) hoge verwachtingen en van hoge verwachtingen vanuit de omgeving
- burn-out en bore-out en depressie kunnen op de loer liggen.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid volgens Kieboom & Venderickx

Wat te doen om de nadelen van de embodio's te vóórkomen of te óverkomen.

- Embodiotraining: vergelijk het met, ja het *is* topsport.
- De basis daarvan is: openheid betrachten, de wereld accepteren, maar ook het beste uit je eigen talenten halen.
- Zes succes-wetten van intellectueel talent helpen om de blokkades / embodio's aan te kunnen, te overwinnen of te vermijden.
- Talentontwikkeling is mentale sterkte opbouwen.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid volgens Kieboom & Venderickx

De 6 succes-wetten voor talentontwikkeling zijn:

1. menselijke diversiteit zien, aanvaarden, respecteren en inzetten
2. iedere tegenslag is een kans om het beter te doen
3. talentontwikkeling is een groeiproces dat tijd en inspanning vraagt (leerkuil, frustratietolerantie)
4. zoek kansen binnen je interessegebieden om je talent op te laten bloeien
5. kies een omgeving die je uitdaagt, stimuleert maar ook een warm en geaccepteerd gevoel geeft
6. gebruik emotie als kracht.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid volgens Kieboom & Venderickx

Als kritiek op de visie / het concept van Kieboom c.s. worden genoemd:

- het is een nogal statisch model
- het is ook nogal algemeen; gaat het over hoogbegaafden of over iedereen?
- klopt het, dat naarmate de intelligentie toeneemt, ook het bewustzijn sterker wordt?
- in hun boek werken ze de embodio-training weinig uit
- de interactie met de omgeving wordt onvoldoende benoemd
- de drie typen hoogbegaafden zijn van minder toegevoegde waarde
- de succeswetten van talent zijn min of meer een dagelijkse leefregel of houding.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Nu heel wat anders.

Wat heeft Gods Woord ons te bieden als het over hoogbegaafdheid gaat?

Dat Gods Woord wat dit betreft niets te bieden heeft, kan niet bestaan.

Enkele gedachten. Om zelf mee verder te denken.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafd en geschapen zijn naar het beeld van God

- In de mens zien wij God en zijn deugden en eigenschappen als in een spiegel. Anders kun je niet spreken van een beeld. Zie ook 1 Kor. 1:30, Heid. Cat. vr. 18.
- Was **Adam** hoogbegaafd? Zijn verstand blonk uit in het noemen van de dieren naar hun aard. De naam die hij de dieren gaf typeerde hun wezen.
- **Mozes**. Overmits het kindeke schoon was (Hebr. 11:23); wat zagen zijn ouders? Wat betekent hier schoon? opgevoed in alle wijsheid der Egyptenaren; hij was ook politiek begaafd, dus begaafde in het regeren; kenmerkend van zijn begaafdheid = zacht-moedigheid. Bijzondere samenstelling: moed, zacht.
- **Salomo**. De koningin van Scheba: er was in haar geen geest meer (1 Kon. 10:5)
- **Daniël, Misaël, Azarja en Hananja**; waren zij hoogbegaafd? Nebukadnezar 'bevond' hen in **alle** zaken van verstandige wijsheid 10 maal boven **al** de sterrenkijkers en tovenaars (Daniël 1:20).
- Is hoogbegaafd in het licht van hét Woord (ho logos): het begrijpen van de dingen zoals God ze gemaakt en bedoeld heeft?
- Welke dingen? Deze: God, zichzelf (zie Calvijn, Institutie, Boek I, 1,1), medemens, samenleving/politiek, natuur.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Geschapen naar het beeld van God

- Schepsel zijn: wat houdt dat in?
- Geschapen naar Gods beeld: groter eer en waarde is er niet; dat zegt ook iets over ons zelfbeeld; wat maakt of is ons zelfbeeld?
- Schepsel-zijn is wezenlijk afhankelijkheid: Wat hebt gij dat gij niet ontvangen hebt? (1 Kor. 4 : 7). Je gaven en talenten, je mens-zijn komt pas tot zijn recht als je afhankelijk bent van God.
- Schepsel-zijn is ten diepste: je komt alleen tot je recht als de relatie met God recht is.
- Schepsel-zijn is dienstbaarheid: dienst aan God en dienst aan de naaste, ook dienst aan de schepping, het 1ste en grote gebod en het 2de daaraan gelijk. Zie ook prof. dr. J. Huizinga, “In de schaduwen van morgen” de hoofdstukken IV, XX en XXI.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Schepping naar Gods beeld en de zondeval

- Schepsel zijn na de zondeval: wat houdt schepsel-zijn na de zondeval in?
- Ook in de structuur van het mens-zijn is alles gediaboliseerd (diaballein = door elkaar werpen, uiteen gooien, omverwerpen).
- Geldt dat ook voor hoogbegaafden?
- Geldt dat voor hen meer? (Hoe groter geest .....
- Geldt dat voor hen anders of minder?
- Hoe moeten wij denken over hoogbegaafdheid in het licht van de zondeval? Kind van God (voorbeeld: Daniël)? Of kind van .... (voorbeeld: Kain)?

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid en autonomie, gezag, opvoeding

- Geldt Gods Woord in andere of in gelijke mate ook voor hoogbegaafden?
- Hoe moeten we de behoefte aan autonomie van de begaafde zien in het licht van Gods Woord?
- Is dat een negatieve behoefte of ook een positieve behoefte?
- Is er verschil tussen autonomie (auto nomos = zichzelf een wet, zichzelf tot wet) en zelfstandigheid? Hoe denken we over autonomie in het licht van het gezag van ouders, docenten, ambtsdragers, de overheid?
- Is gezag door het volk gegeven macht of van God ontvangen bevoegdheid?
- Heeft het kind ook het hoogbegaafde kind in deze tijd niet ook last van een te veel aan **ongenormeerde** ruimte?

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid en autonomie, gezag, opvoeding

- Is in de opvoeding de psychologie leidend of de Bijbel?
- Wat is dan de waarde van de psychologie? Zelfs Nietzsche had ontdekt: “Das gar die feinsichtigste psychologie nichts zum Werte des Menschen hinzu tut”.
- Hoe verhouden zich Gods Woord en de psychologie? En de pedagogie?
- Welke beginselen moet de hoogbegaafde jongen naar de eis van zijn weg leren? (Spreuken 22:6)
- Hoe vroeg moet je daar dan mee beginnen? Vroeger dan gebruikelijk?
- Gaat het in de opvoeding primair om inscherpen van Gods Woord of om het begrijpen van wat God ons in Zijn Woord openbaart?
Deuteronomium 6:7, Johannes 1:1-4, Psalm 119:27, Spreuken.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Hoogbegaafdheid en autonomie, gezag, opvoeding

- Is opvoeding vooral inleiden ‘in betekenissen’ (voormalig VU-pedagoog Ben Spiecker) of ‘leren zelfstandig te leren’?
- Wat is eigenlijk het doel van de opvoeding van een hoogbegaafd kind? Vergelijk het opvoedingsdoel van prof. dr. J. Waterink: *De vorming van de mens tot zelfstandige, God naar Zijn Woord dienende persoonlijkheid, geschikt en bereid al de gaven, die hij van God ontving te besteden tot Gods eer en tot heil van het schepsel, in alle levensverbanden, waarin God hem plaatst*.
- Volgens prof. dr. H. Bavinck staat het doel van de opvoeding in 2 Tim. 3 : 17: “Opdat de mens Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust.”
- Wat zeggen ons in dezen zaken als: hoogmoed en ootmoed, zelf-ontplooiing en dienstbaarheid, onafhankelijkheid en afhankelijkheid, gehoorzaamheid en ongehoorzaamheid, horen en verstaan, gebed en gebod?
- Hoe staat het met de rol van de opvoeder in dezen? De opvoeder is toch het belangrijkste middel in de opvoeding
- Zie prof. dr. M.J. Langeveld in zijn “Beknopte theoretische pedagogiek”, hoofdstuk I, par. 21.

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Van de zeer (hoog)begaafde kerkvader Augustinus (354 – 430 na Chr.) stemmen, als het om geloof en verstand en geloof en begrijpen gaat, de volgende uitspraken tot nadenken:

- Credo ut intelligam (Anselmus): Ik geloof opdat ik begrijpe. Anselmus sprak met deze woorden Augustinus na toen die schreef: “Wij geloven opdat wij kennen, wij kennen niet opdat wij geloven”.
- Hoogmoed die zichzelf altijd verontschuldigt (te beginnen met Adam).

Ik sluit af met een wat langer citaat van Augustinus uit zijn Belijdenissen, waar hij terugblijkt op zijn eerste kennismaking met Gods Woord.

Lees: Augustinus, Belijdenissen, Boek III, paragraaf V, 9

Hoogbegaafd, dat bèn je

ouderbijeenkomst Helpende Handen Apeldoorn 26 november 2024

Ik dank u!